

17. Павлуник Ігор Анатолійович. Представництво в цивільному процесі України: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. — К., 2002. — С. 122.
18. Ромовська З. Закон України «Про адвокатуру» — ремонт чи повна реконструкція? // Право України. — 2000. — № 1. — С. 57–62.
19. Теньков С. О. Нові тенденції у відшкодуванні витрат на оплату правової допомоги у господарському судочинстві // Вісник господарського судочинства. — 2003. — № 1. — С. 130–137.

Анотація

Книгин К. Г. Суб'єкти договору надання правових послуг адвокатом. — Стаття.

Стаття присвячена характеристиці суб'єктного складу договорів про надання правових послуг адвокатом в чинному законодавстві України, аналізу правового статусу суб'єктів договору про надання правових послуг адвокатом, узагальненню судової практики з цього питання та дослідженню сучасних тенденцій щодо вдосконалення підходу визначення кола цих суб'єктів.

Ключові слова: адвокат, адвокатське утворення, надання правових послуг, суб'єкт договору, правова допомога, клієнт.

Аннотация

Книгин К. Г. Субъекты договора оказания правовых услуг адвокатом. — Статья.

Статья посвящена характеристике субъектного состава договоров об оказании правовых услуг адвокатом в действующем законодательстве Украины, анализу правового статуса субъектов договора об оказании правовых услуг адвокатом, обобщению судебной практики по этому вопросу и исследованию современных тенденций по усовершенствованию подхода к определению круга этих субъектов.

Ключевые слова: адвокат, адвокатское образование, оказание правовых услуг, субъект договора, правовая помощь, клиент.

Summary

Knygin K. G. Actors of the treaty providing legal services Attorney. — Article.

This article is devoted to the regional composition of the agreement on provision of legal services lawyer in the current legislation of Ukraine, an analysis of the legal status of the subjects of the contract on rendering of legal services lawyer, compilation of jurisprudence on this issue and study modern trends to improve the approach to defining the range of these actors.

Keywords: lawyer, legal education, provision of legal services, subject to the Treaty, legal assistance, the client.

УДК 347.961(4)

Ю. Г. Орзіх

НОТАРІАТ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Постановка проблеми. У сучасному світі існує дві системи нотаріату: система латинського нотаріату, що запроваджена у більшості країн і має свої витоки з нотаріату, запровадженого за часів Римської імперії, та нотаріат англосаксонського типу, що має місце, переважно, у країнах англосаксонської системи права (Англія, США та інші).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Серед останніх досліджень цієї проблеми слід виділити роботи Н. В. Карнаук, М. Мерлотті, А. М. Суміна, К. І. Федорової, Я. С. Фурси, Л. Є. Ясинської та інших.

Мета статті. Історичний розвиток вітчизняного нотаріату свідчить, що на території України функціонує система латинського нотаріату. Тому з метою поліпшення функціонування та підвищення ефективності вітчизняного нотаріату доцільно використати можливості компаративістики за умови історичного підходу на прикладі європейських країн, що представляють найбільш класичні моделі латинського нотаріату. У свою чергу досвід країн англосаксонської системи нотаріату доцільно розглядати в межах окремого дослідження задля уникнення плутанини та формування більш чистого уявлення системи англосаксонського нотаріату, з її особливостями, недоліками та перевагами.

Виклад основного матеріалу. Система латинського нотаріату була сформована під впливом римського права та його нащадків у вигляді правових ідей країн континентальної системи права. У зв'язку з цим організація та функціональне навантаження нотаріату у цих країнах є достатньо схожим та дозволяє формувати певні характерні ознаки саме цієї системи.

По-перше, нотаріус — це публічна особа, яку держава наділяє функцією позасудового захисту прав та свобод суб'єктів права у приватноправових відносинах.

По-друге, нотаріус, здебільшого, — це особа вільної юридичної професії, в тому сенсі, що він самостійно організовує свою діяльність та знаходиться на самофінансуванні, а здебільшого тому, що існують країни, які мають у своїй правовій системі державний або бюджетний нотаріат, який спонсується з державного бюджету, і Україна є класичним прикладом цього.

По-третє, реалізація нотаріусом своєї функції здійснюється шляхом надання якісної консультації правового характеру суб'єктам, що звернулися до нотаріуса, та надання документам цих суб'єктів статусу юридично значимих документів та таких документів, що викликають бажані та очікувані юридичні наслідки та мінімізацією можливості визнання цих документів недійсними з будь-яких підстав.

По-четверте, нотаріальна діяльність регулюється та контролюється відповідними органами самоорганізації нотаріусів та відповідними органами державної влади, наприклад, Міністерством юстиції України.

Однак існують і відмінності, завдяки яким на європейському просторі виділяють три основні групи латинського нотаріату: німецька система, французька система та змішана система [1, с. 49].

Нотаріальна діяльність, за німецькою системою нотаріату, доволі формалізована і зводиться до участі нотаріуса в якості особи, яка розробляє відповідний документ та посвідчує його. Нотаріус при цьому не виступає в якості особи, яка може вести переговори та займатися примирливою процедурою (медіацією), яка достатньо відома за кордоном і яка на території України практично не застосовується і тим більше за участю нотаріусів. Хоча ця повсюдна формалізо-

ваність притаманна не просто нотаріату, а скоріш німецькій нації, думається, що це все ж таки не є проблемним питанням. Тому що іноді формалізованість дозволяє виробити єдину практику нотаріальної діяльності, єдиний порядок та структуру нотаріальної діяльності, що дуже спрощує вирішення конкретних питань на практиці. Хоча звісно жорсткість формалізму має свої недоліки, які пов'язані та обумовлені саме формалізованістю німецької системи. Справа в тому, що жодна формалізована система, яка має чіткі межі та алгоритми дій, не може враховувати усіх потреб суспільства, тому такій системі бракує гнучкості у вирішенні деяких питань.

Історично момент появи нотаріату у Німеччині досі невідомий, однак достовірно відомо, що модель публічного нотаріату, за якою видавалися документи, які не потребували додаткової легітимації у судових органах, прийшла з Італії, де з'явилася близько XI–XII сторіч.

У будь-якому разі розвиток нотаріату Німеччини йшов при безпосередній участі та підтримці церкви, оскільки саме рецепція канонічного права призвела до того, що у церковних судах з'явилися нотаріуси, що діяли в якості осіб, фіксуючих судовий процес. У зв'язку з впливом церкви на нотаріальну діяльність, більшість нотаріусів призначалися з числа духовенства або вищих шарів суспільства. Однак лише наприкінці XIV сторіччя з'являється нотаріат, що застосовувався у сферах приватних відносин.

Діяльність нотаріусів у той час провадилася у зв'язку з зверненням приватних осіб та за наказом суду. Нотаріус на вимогу суду здійснював засвідчення судових документів, викликав учасників судового процесу у судові засідання і т. ін. Звертає увагу те, що останні дії, що здійснювані у вигляді виклику учасників процесу у судові засідання, нагадують діяльність нунція (посильного).

Підготовка до нотаріальної професії включала в себе теоретичну (вивчення логіки, граматики та латинської мови) та практичну підготовку (робота в якості підмайстра-писця у діючого нотаріуса). Дуже часто нотаріальна діяльність надавала можливість для успішного кар'єрного зросту на церковних та публічних посадах. Цікавим моментом є те, що нотаріальний архів, після смерті нотаріуса, не завжди передавався сторонньому нотаріусу, іноді нотаріальний архів приймався спадкоємцями померлого нотаріуса, якщо ті були нотаріусами.

У 1512 році був прийнятий один з перших законодавчих актів, що регулював діяльність нотаріату, це Імперське положення про нотаріат. Воно характеризувало нотаріуса як служителя суспільному благу. Це положення встановлювало чіткі умови доступу до професії нотаріуса і, що цікаво, нотаріусом у той час не міг бути невірющий у Бога або відлучені від церкви. Також право на заняття нотаріальною діяльністю не мали кріпосні, злочинці, сліпі, глухі, німі, душевнохворі та жінки. Вже тоді встановлювалася вимога до осіб, що бажали займатися нотаріальною діяльністю у вигляді обов'язкової юридичної освіти. Однак всі ці зміни не призводили до значного покращення якості нотаріальної діяльності та рівня кваліфікації нотаріусів. Подальший розвиток нотаріату у Німеччині постійно відбувався під впливом публічного права. Так посилення

влади місцевих правителів призвело до формування ними власних нотаріальних систем та власного законодавчого матеріалу у вигляді інструкцій для нотаріусів (наприклад, Інструкція для всіх нотаріусів у всіх провінціях Пруського королівства від 1771 року).

У кінці XVIII сторіччя вплив нотаріату на суспільство поступово зменшувався і обсяг їх повноважень зводився до протестів векселів та представництва сторін у вексельних судах (наприклад, в Австрії). До речі, тут нотаріату були надані права діяти в якості адвокатів своїх клієнтів, тобто надана можливість здійснювати паралельну діяльність, не пов'язану з нотаріальною, і це при тому, що в Австрії з 1781 року нотаріуси стали взагалі державними службовцями. Однак поступове зменшення значення нотаріату призвело до його абсолютного зникнення у деяких землях (наприклад, з 1807 року на території Баварії повноваження нотаріусів були делеговані судам). Серед іншого існували ще деякі причини занепаду нотаріальної професії. До таких слід віднести і так зване «право печатки-jus sigillorum», яке передбачало можливість власника печатки здійснювати по відношенню до себе нотаріальні дії без звернення до нотаріуса або до суду. Найцікавіше в цьому було те, що ці дії наділялися силою публічного документа, тобто ці документи не потребували додаткового судового чи іншого засвідчення для підтвердження їх дійсності.

Кінець XVIII початок XIX сторіччя став пам'ятним для німецького нотаріату. Це було пов'язано з тим, що реформи нотаріату, що відбувалися у ті часи на території Франції, пізніше знайшли своє, хоч і адаптоване, але відбиття у вигляді рецепції у Німецькому законодавстві.

Однак рецепція французького досвіду відбувалася не системно, у зв'язку з чим дореволюційний дослідник нотаріату А. М. Фемеліді зазначав такі недоліки Німецького нотаріату, як відсутність системності, суміщення в особі нотаріуса як нотаріальних так і судових і адвокатських повноважень та відсутність у багатьох місцевостях нотаріусів, замість яких їх функції виконувались судовими установами [1, с. 36].

Так поступово склалася типова система німецького нотаріату, отримала певні ознаки:

- нотаріус виконує функцію «превентивного правосуддя», тобто діяльність його направлена на запобігання порушенню прав та свобод суб'єктів права;
- нотаріус виконує державні функції, пов'язані з захистом прав та свобод суб'єктів права;
- нотаріус є незалежною особою;
- нотаріус зобов'язаний зберігати у таємниці усю інформацію, яка стала йому відома у зв'язку із здійсненням ним своїх повноважень;
- нотаріус зобов'язаний застрахувати свою цивільну відповідальність.

Також до особливостей німецького нотаріату слід віднести наявність адвокатів, що паралельно з адвокатською діяльністю займаються нотаріальною діяльністю. Хоча така практика і не розповсюджена по всій території Німеччини, однак частина земель (землі колишньої Пруссії) має таку практику [2, с. 120]. Нотаріусом у Німеччині може бути лише громадянин Німеччини, що має вищу

юридичну освіту та успішно пройшов підготовчі курси і склав два кваліфікаційні іспити.

На відміну від німецької французька модель нотаріату характеризується більш змістовною характеристикою статусу та дій нотаріату, тут нотаріус виконує не просто роль особи, якій довірена функція захисту прав та інтересів суб'єктів права, але не володіючи виключною компетенцією на вчинення конкретних дій нотаріус проявляє ініціативність та кмітливість. Французький нотаріус, займаючись конкретною справою, бере на себе обов'язки не виключно посвідчення документа, але і обов'язки підготовки правочину до підписання. Тут він збирає необхідну інформацію щодо об'єкта правочину, його сторін, оцінки та технічної характеристики об'єкта і т. ін. Закінчується робота нотаріуса, як правило, на стадії реєстрації правочину в органах реєстрації. За французькою моделлю, існує лише обмежений перелік дій, які підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню. Решта залишається на власний розсуд клієнтів, однак, як показує практика, за багатовікову історію французький нотаріат став невід'ємним елементом правової свідомості кожного француза.

Взагалі історія французького нотаріату сягає XII сторіччя, завдяки рецепції римського права, однак зазнавши при цьому значних системних та функціональних змін. Окрім складання проектів документів нотаріуси почали виконувати судові функції, що надало їх діяльності дуалізму, з одного боку нотаріат є так званим органом «безспірного судочинства» з іншого ж документи, що видавалися ними були рівної з судовими рішення юридичної сили та забезпечувались можливістю примусового виконання без відкриття судового процесу. Перша реформа нотаріату у Франція була проведена Людовіком XI у XIII сторіччі. Завдяки цій реформі діяльність нотаріусів була відділена від судової діяльності, і нотаріуси почали діяти як самостійні функціональні елементи у правовій системі держави. У XVI сторіччі нотаріат був розділений на три групи нотаріусів. Перші займалися лише складанням проектів документів і не наділялися правом посвідчувати документи. Інші дві групи являли собою табеліонів (за аналогією римського права) та нотаріусів, які вміщували у своїх повноваженнях права та обов'язки табеліонів та першої групи, тобто вони займалися повноцінною нотаріальною діяльністю. Однак навіть за таких умов жодна з названих груп не мала права печатки, тобто навіть після засвідчення документа нотаріусом особа вимушена була пройти процедуру поставлення королівської печатки. Хоча через деякий час нотаріуси у Франції все ж таки отримали право поставлення печатки на документах складених ними. Після Французької революції 1789 року у Франції настав період великих змін, які у 1791 році торкнулися і нотаріату.

Ці зміни зробили вагомий внесок у систему нотаріату. Завдяки ним нотаріат став називатися публічним і всі нотаріуси стали іменуватися публічними нотаріусами.

Якісна характеристика реформ, що торкнулися нотаріату у Франції, дуже яскраво відображається у цитаті: «Після честі та життя перше місце займають для будь-кого сімейний стан та майновий стан. Для захисту народної та при-

ватної честі та безпеки кожного француза існує війна; для охорони сімейного добробуту та майна у нас існує нотаріат; і так як французький нотаріат повністю виправдовує довіру, що покладена на нього, то це один з найповажніших станів. Нотаріус — це член нашої сім'ї, це наш радник всіх майнових справах, це розпорядник та керівник у всякому питанні нашого добробуту. Ми ввіряємо нотаріусу все наше майно і повністю переконані, що він збереже його краще, аніж ми його будемо охороняти. Без нотаріуса ми не можемо обійтись, вступаючи у сімейне життя у шлюбі, до нього ж звертаємось, відчуваючи наближення кінця життя. Мій дід був клієнтом діда мого нотаріуса і мій онук буде клієнтом онука мого нотаріуса — як же моєму нотаріусу мене не охороняти, а мені йому не довіряти?» [4, с. 144]. З цих слів чітко видно якого великого значення набула фігура нотаріуса у французькому суспільстві XVIII–XIX сторіч.

Наступним етапом розвитку нотаріату у Франції став так званий закон Вантоза (16 березня 1803). До речі, цей закон досі продовжує діяти на території Франції, хоча, звісно, із змінами. Цей закон визначив нотаріуса в якості публічної посадової особи, яка назначалася органом виконавчої влади, та сформував сучасний вигляд нотаріату у Франції та країнах, які взяли французьку модель за відправну. Відтепер нотаріус стає представником вільної професії та посадовою особою, яка є гарантом автентичності [5, с. 223].

Взагалі щодо змістовної характеристики цього закону слід сказати, що він дуже нагадує Закон України «Про нотаріат», Інструкцію про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України та нормативні акти, пов'язані з нотаріальним діловодством, оскільки у цьому законі зазначався порядок зберігання нотаріальних документів, порядок допуску до нотаріальної професії, вимоги, які висуваються до особи, яка бажає стати нотаріусом, загальні правила та порядок складання нотаріальних документів і т. д. Ці зміни суттєво підвищили рівень впливу нотаріальної діяльності на життя суспільства. Так, документи, що було посвідчено у нотаріальному порядку, ставали безспірним доказом у судовому процесі та підлягали обов'язковому виконанню на території всієї Французької держави.

У результаті історичного розвитку французький нотаріат став дуже добре організованою структурою, що складається з трьох рівнів:

- загальнонаціонального рівня — Вища рада нотаріату Франції ;
- регіонального рівня — Регіональна рада нотаріусів;
- департаментського рівня — Нотаріальна палата департаменту [6].

Перша в історії Франції та Французького нотаріату нотаріальна палата була організована 16 березня 1803 року і її заснування було пов'язано з вищезгаданим законом Вантоза.

Сьогодні французького нотаріату свідчить про підвищення його ролі у французькому суспільстві, яке відбувається паралельно з підвищенням відповідальності нотаріуса за свої дії. До компетенції французького нотаріуса відноситься сфера цивільних та сімейних правовідносин, сфера торгових (господарських) правовідносин, сфера земельних правовідносин та деякі питання публічної влади, як-от видача свідоцтва про належність майна державі.

До особи, що бажає займатися нотаріальною діяльністю, висуваються доволі жорсткі вимоги, серед яких: знаходження у французькому громадянстві; відсутність судимостей; непричетність до звільнення або дисциплінарних стягнень або адміністративних покарань, відсторонення від займаної посади, виключенням з реєстру організацій або корпорацій; добра фінансова та кредитна історія; ступінь магістра права та проходження стажування протягом двох років, у тому числі півроку у сферах, не пов'язаних з нотаріальною діяльністю. Крім того, в якості додаткової позитивної характеристики сприймається наявність стажувань у інших країнах з системами загального права.

Задля забезпечення безперервності надання нотаріальних послуг нотаріус зобов'язаний проживати у тому ж департаменті, де знаходиться його контора [8, с. 83]. Цікавою особливістю французького нотаріату є можливість участі декількох нотаріусів у процесі вчинення однієї дії. Це стосується ситуацій, коли кожний контрагент майбутнього договору має свого нотаріуса, послугами якого він користується і якому довіряє. За таких обставин кожен з контрагентів має право притягнути свого нотаріуса до участі у процесі переговорів, складання проекту договору та процесу підписання, посвідчення та реєстрації договору [8, с. 83].

Поряд з німецькою та французькою системами існує та функціонує змішана модель нотаріату, яка зберігає у собі елементи французької та німецької моделі і запроваджена у таких країнах, як Іспанія, Нідерланди, Швейцарія та інші. Змішаний характер полягає не тільки у комбонуванні особливостей французької та німецької моделей, але й наявність нехарактерних для них особливостей. Так, приблизно у половині кантонів Швейцарії діє лише державний нотаріат і в деяких з них нотаріус має право поєднувати нотаріальну діяльність з наданням адвокатських послуг. Подібне сумісництво допускається і в деяких землях Німеччини.

Однак, незважаючи на змішаний характер моделі нотаріату у Швейцарії, значущість нотаріальних актів на її території має дуже великий рівень. До речі, про це свідчить ст. 9 Цивільного кодексу Швейцарії, відповідно до якої тягар доведення незаконності нотаріального акта покладається на особу, яка має сумніви в його законності, тобто на заявника (позивача).

В Іспанії, після прийняття Королівського декрету 45/2007 від 19.01.2007 року, нотаріусу відводиться роль представника публічної влади [9]. Як і в більшості країн латинського нотаріату, нотаріус виконує роль висококваліфікованого юриста, має право посвідчувати факти та правочини, що вчинялися у його присутності та за його безпосередньою участю. Нотаріус Іспанії є незалежною особою і здійснює свою діяльність під свою особисту відповідальність, однак це не означає, що він є особою, позбавленою будь-якого контролю. Контроль за здійсненням нотаріусом його обов'язків здійснюється відповідною нотаріальною палатою та Головним управлінням реєстрів та нотаріату, яке є підрозділом Міністерства юстиції Іспанії. Доступ до нотаріальної професії заснований на конкурсній основі, яка включає в себе чотири іспити з нотаріального, цивільного, торговельного, податкового права та інших галузей, які є обов'язковими

для діяльності нотаріуса. Особливістю доступу до нотаріальної професії в Іспанії є відсутність необхідності перебування саме в Іспанському громадянстві (підданстві). Тут достатньо бути громадянином хоча б однієї з країн Європейського Союзу.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, порівняльно-правовий аналіз свідчить про наявність деяких специфічних особливостей, притаманних окремим країнам системи латинського нотаріату, саме ця система являє собою доволі усталену конструкцію, за якою функціонує нотаріат у більшості країн світу. Ця система історично наділяє нотаріуса достатньо великими повноваженнями та великим тягарем відповідальності перед суспільством та державою за нотаріальну діяльність, яку він здійснює. Історична картина формування та розвитку нотаріату на прикладі розглянутих країн переконливо ілюструє впливовість нотаріату на економіку держави починаючи з простого пересічного громадянина і закінчуючи великими міжнаціональними компаніями. У зв'язку з цим аксіоматичним є твердження про необхідність існування та вагомість нотаріату у сучасному суспільстві та необхідність приділення уваги організації та функціонуванню нотаріату в Україні, зокрема, закріпленню на законодавчому рівні можливості здійснення українськими нотаріусами адвокатської діяльності задля надання їх клієнтам повного спектра юридичних послуг, що забезпечить повноцінний захист їх прав та інтересів.

Література

1. Мерлотти М. Единые стандарты нотариальной деятельности в Европе // Нотариальный вестник. — 2003. — № 1. — С. 48–50.
2. Фемелиди А. М. Русский нотариат. История нотариата и действующее нотариальное положение 14 апр. 1866 г. — Издание Я. А. Канторовича. СПб., — 1902. — 258 с.
3. Сумин А. М. Правовое регулирование нотариата Германии // Бюллетень Министерства юстиции РФ. — 1998. — № 1. — С. 110–130.
4. Нейман М. М. Современное положение русского нотариата: Нотариальный сборник / под ред. М. М. Неймана. — Выпуск второй. — 1888. — С. 144.
5. Пасколь С. Краткая презентация института нотариусов во Франции // International symposium in Russia. M., July 6–8. — 2003; St. P., July 9–12. — 2003. — С. 223 [Електронний ресурс] Режим доступу <http://mirnot.narod.ru/fran.html/>
6. Шаповал Л. Л. Становление и развитие института нотариата в России (историко-правовой аспект): дис... канд. юрид. наук 12.00.01. — 176 с.
7. Там само.
8. [Електронний ресурс] Режим доступу http://notariat.ru/bulletinarhiv/press_2484_23.htm

Анотація

Орзіх Ю. Г. Нотаріат в країнах Європи. — Стаття.

Стаття присвячена розгляду систем європейського нотаріату та його особливостей. У статті висувуються пропозиції щодо удосконалення українського нотаріату та доцільність внесення певних змін щодо повноважень нотаріусів України.

Ключові слова: латинський нотаріат, адвокатська діяльність, нотаріус.

Аннотация

Орзих Ю. Г. Нотариат в странах Европы. — Статья.

Статья посвящена рассмотрению систем европейского нотариата и его особенностей. В статье выдвигаются предложения в отношении усовершенствования украинского нотариата и целесообразности внесения изменений в полномочия нотариусов Украины.

Ключевые слова: латинский нотариат, адвокатская деятельность, нотариус.

Summary

Orzikh Y. G. Notary in the countries of Europe. — Article.

The article is devoted to European notary systems and their distinctions. In the article propositions of improvement of Ukrainian notary and expediency of alteration of Ukrainian notary's authority were promoted.

Keywords: latin notary, advocacy, notary.

УДК 349.2(477):331.101.264.2-055.2:369.223.4

О. В. Пожарова

ПРАВО ПРАЦЮЮЧИХ ЖІНОК НА ОХОРОНУ МАТЕРИНСТВА ЗА ТРУДОВИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Конституцією України (ст. 51), Основами законодавства про охорону здоров'я на державу покладається обов'язок з охорони сім'ї, дитинства, материнства і батьківства.

Охорона материнства, батьківства, дитинства і сім'ї в Україні є одним з найважливіших та відповідальних завдань держави при здійсненні правової регламентації прав і свобод людини та громадянина, позитивне вирішення якої тісно пов'язано з використанням прийнятої та діючої системи правових засобів у даній сфері суспільних відносин. Актуальною проблемою у теоретичному і практичному аспектах є проблема охорони материнства за трудовим законодавством України.

Стан дослідження. У сучасній науці трудового права до цього часу відсутні спеціальні комплексні дослідження охорони материнства засобами даної галузі права.

Мета і завдання дослідження. Метою даної статті є дослідження юридичного забезпечення права працюючих жінок на охорону материнства за трудовим законодавством України. Для досягнення поставленої мети необхідним є вирішення таких завдань: аналіз міжнародних актів і актів чинного законодавства з точки зору юридичного забезпечення права працюючих жінок на охорону материнства; визначення поняття «охорона материнства» за трудовим законодавством України; внесення пропозицій щодо удосконалення національного законодавства у сфері охорони материнства.

Виклад основних положень. Законодавче регулювання дотримання і охорони прав людини в Україні базується як на наданні різноманітних та необхідних